

Dr hab. Ryszard Szarfenberg
Instytut Polityki Społecznej UW
rszarf.ips.uw.edu.pl

*Projekt „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”
współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
realizowany przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich*

Rola ewaluacji w polityce społecznej

Seminarium

**„Ewaluacja – powód do obaw czy okazja do rozwoju?”
zorganizowane przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych
we współpracy
z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Krakowie**

Warszawa, dn. 8 czerwca 2011 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zakres polityki społecznej

POLITYKA SPOŁECZNA

Zakres polityki społecznej – ujęcie wąskie:

- **Zabezpieczenie społeczne**

Zakres polityki społecznej – ujęcie średnie:

- **Praca**
- **Zabezpieczenie społeczne**

Zakres polityki społecznej – ujęcie szerokie:

- **Praca**
- **Zabezpieczenie społeczne**
- **Sprawy rodziny**
- **Edukacja**
- **Ochrona zdrowia**
- **Mieszkalnictwo**
- **Kultura**
- **Bezpieczeństwo osobiste**
- ... *(pozostałe)*

Ewaluacja w polityce społecznej to głównie ewaluacja w różnych dziedzinach polityki społecznej, np. w pomocy społecznej, w polityce rynku pracy, w polityce rodzinnej

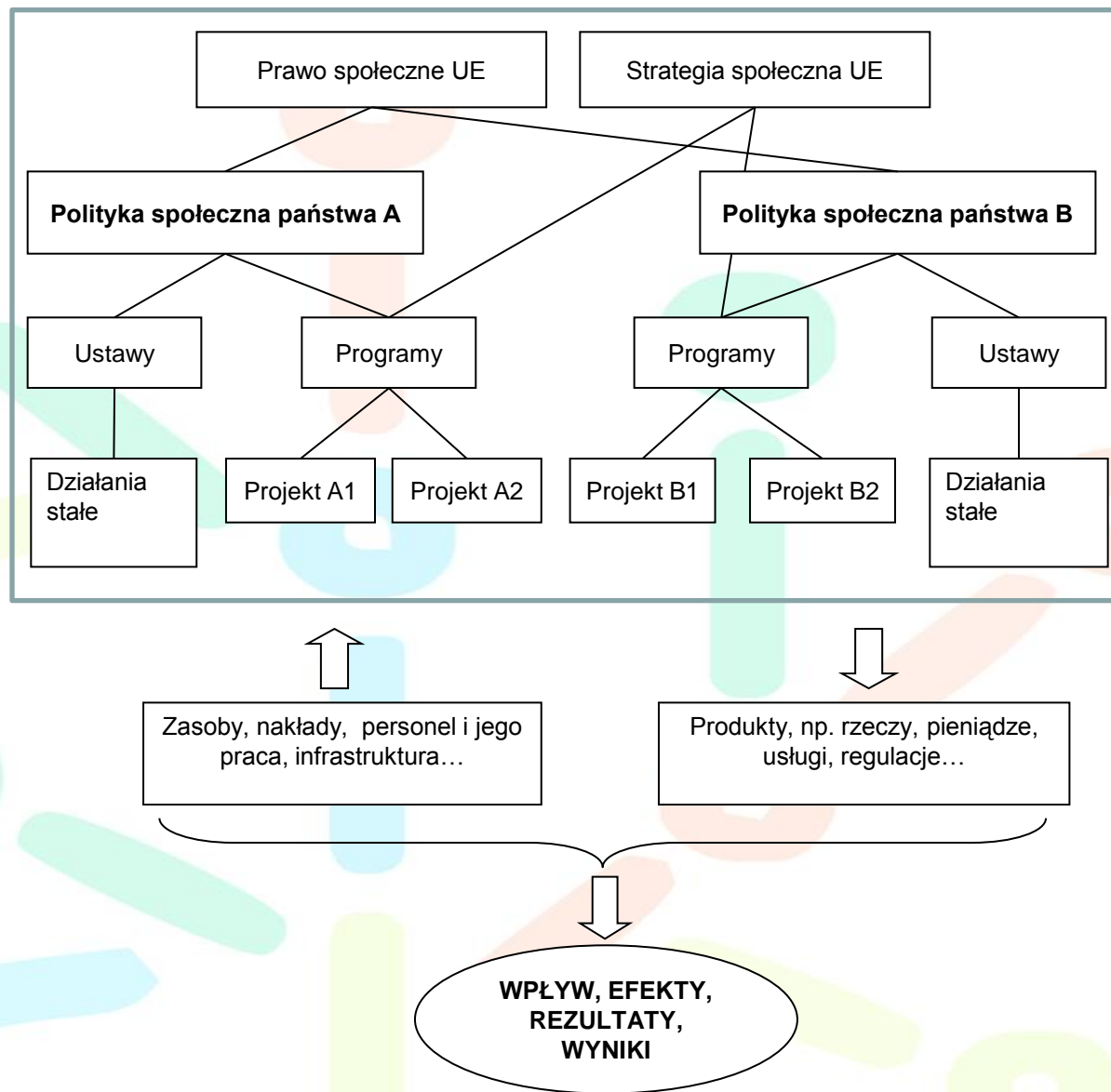
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Polityka społeczna: nakłady, produkty, efekty

Trzy podstawy polityki społecznej

- **Polityka społeczna oparta na powiedzeniach, anegdotach, intuicjach, przykładach z życia znanych politykom**
- **Polityka społeczna oparta na interesach** – silne grupy wygrywają walkę o wpływ na polityków, a ci reformują politykę według ich woli
- **Polityka społeczna oparta na dowodach naukowych**, czyli politycy słuchają naukowców

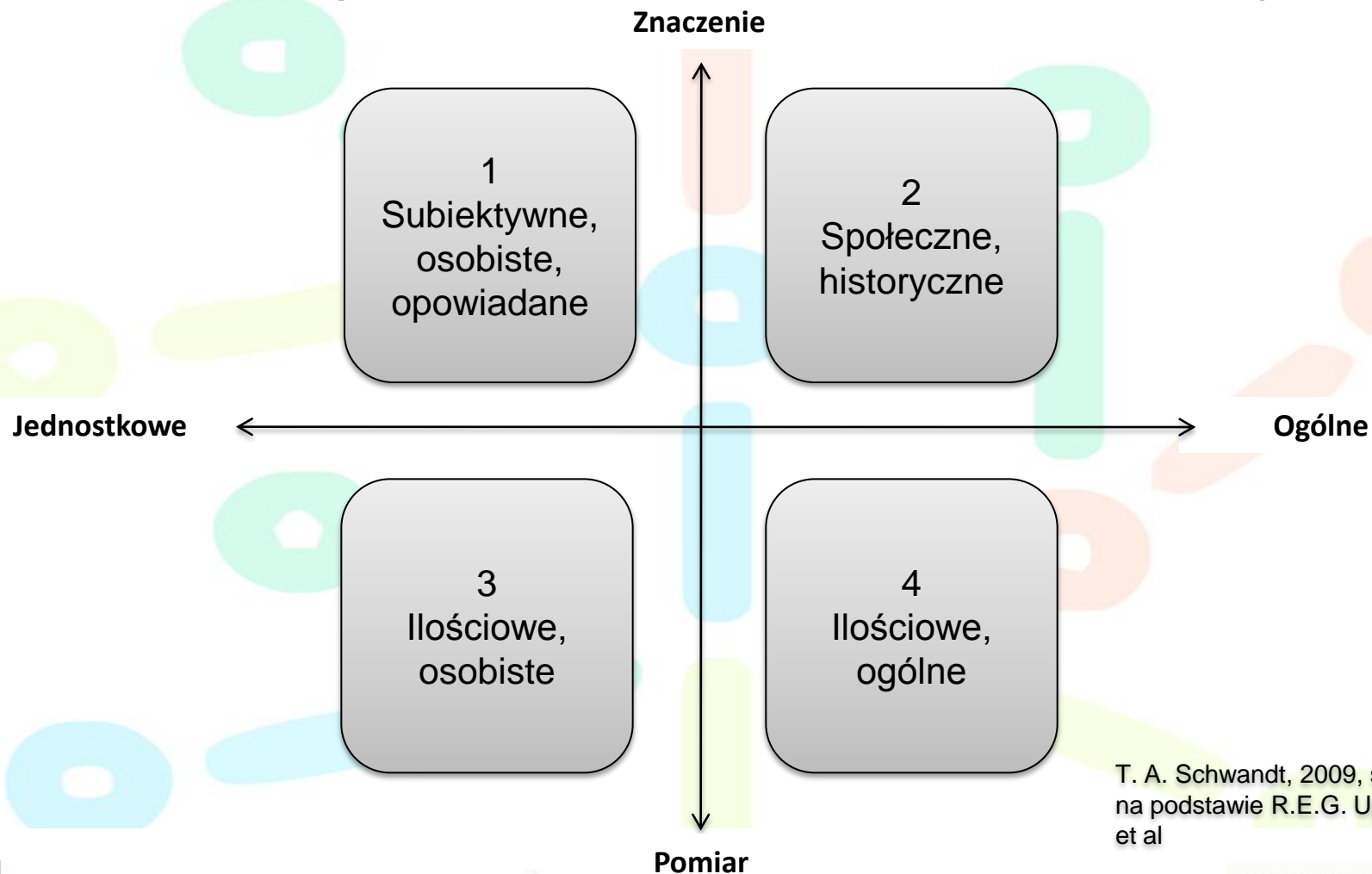
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Rodzaje dowodów naukowych

T. A. Schwandt, 2009, s. 206
na podstawie R.E.G. Upshur
et al

Trzy rodzaje systematycznych dociekań

- Systematyczne dociekania w postaci **badań polityki społecznej**, np. jakie skutki miało przyjęcie rozwiązania X pewnego problemu Y
- Systematyczne dociekania w postaci **analizy polityki społecznej (ewaluacja ex ante)**, np. które z alternatywnych rozwiązań problemu Y będzie najlepsze
- Systematyczne dociekania w postaci **ewaluacji polityki społecznej (ex post)**, np. jak dobre okazało się rozwiązanie X problemu Y

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Ewaluacja

- „...proces określania **jakości, wartości lub ważności czegoś, albo rezultat** tego procesu [...] **Nazwa autonomicznej dyscypliny**... co oznacza badania i zastosowanie procedur prowadzenia obiektywnej i systematycznej ewaluacji w pierwszym sensie” (Michael Scriven, 1991, s. 139, 141)
- 6P – polityka, program, produkt, personel, osiągnięcia (*performance*), projekt

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Cele ewaluacji

- **Oszacowanie jakości i wartości** polityki lub programu społecznego (na ile był potrzebny i dobry)
- **Usprawnienie programu i jego realizacji** (co zmienić, aby osiągnąć lepsze wyniki)
- **Nadzór i stosowanie się do przepisów** (czy działanie było zgodne z przepisami)
- **Rozwój wiedzy** (czego nowego się dowiedzieliśmy)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Hierarchia pytań ewaluacyjnych

Poziom wymagający wiedzy osiągniętej w wyniku przejścia przez pozostałe

Ocena kosztów i efektywności programu

Ocena wyników i rezultatów programu

Ocena procesu programu i jego implementacji

Ocena kształtu i teorii programu

Ocena czy i na ile program jest/był potrzebny

Poziom najbardziej podstawowy

Rossi, Lipsey, Freeman... 2004, s. 80

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Przykład użyteczności porównawczej metaanalizy ewaluacyjnej – aktywne programy rynku pracy

1. W różnych krajach są różne programy, które mają na celu osiągnięcie podobnego rezultatu, np. aktywizacji zawodowej niezatrudnionych
2. Wyniki badań ewaluacyjnych różnych programów w różnych krajach
3. Zestawienia wyników badań ewaluacyjnych dla poszczególnych typów programów w różnych krajach
4. Wnioski co do skuteczności i efektywności programów wobec różnych kategorii adresatów

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podsumowanie skuteczności aktywnych programów rynku pracy

Typ programu	Skuteczny dla:	Nieskuteczny dla:	Komentarz
Szkolenia poza miejscem pracy	Kobiet powracających na rynek pracy	Mężczyzn w średnim wieku i starszych z niskim poziomem edukacji	Ważne jest, żeby szkolenia były ściśle związane z potrzebami rynku pracy, sygnalizowały pracodawcy wysoką jakość, prowadziły do osiągnięcia kwalifikacji rozpoznawalnych i poszukiwanych na rynku pracy. Programy powinny być prowadzone na małą skalę.
Szkolenia w miejscu pracy	Kobiet powracających na rynek pracy, samotnych matek	Mężczyzn w średnim wieku	Szkolenia muszą bezpośrednio wypełniać potrzeby rynkowe. Dlatego powinny być ściśle powiązane z lokalnymi pracodawcami (niestety, zwiększa to ryzyko wystąpienia efektu zastępowania).
Pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia (kluby pracy, doradztwo indywidualne)	Większości bezrobotnych, ale w szczególności kobiet i samotnych rodziców		Najlepiej, kiedy pomoc jest połączona z monitorowaniem poszukiwania zatrudnienia i sprawdzaniem chęci podjęcia proponowanej pracy.
W tym bonusy za szybkie znalezienie zatrudnienia	Dorosłych bezrobotnych		Wymaga dokładnego monitoringu i kontroli zarówno byłych bezrobotnych, jak i pracodawców.
Programy dla młodzieży		Trudnej młodzieży	Efektywne programy muszą być adekwatnym, zintegrowanym połączeniem: różnorodnej edukacji, umiejętności zawodowych, uczeniem w miejscu pracy i usługami wsparcia dla młodych ludzi oraz ich rodzin. Wczesna pomoc jest najbardziej skuteczna. Szczególną uwagę należy położyć na walkę ze złym nastawieniem do pracy.
Subsydiowanie zatrudnienia	Długotrwale bezrobotnych, kobiet powracających na rynek pracy		Wymaga ścisłego skoncentrowania się na grupach celowych, odpowiedniej kontroli w celu zmaksymalizowania efektów netto w zatrudnieniu.
W tym pomoc w samozatrudnieniu	Mężczyzn poniżej 40 lat, relatywnie lepiej wykształconych		Skuteczne tylko dla niewielkie grupy bezrobotnych.
Bezpośrednie subsydiowanie zatrudnienia		Większości dorosłych i młodych bezrobotnych	Zwykle dostarcza niewielu pozytywnych efektów w długim okresie.

Źródło: J.P. Martin, D. Grubb, *What works and for whom: a review of OECD countries' experiences with active labour market policies*, OECD Working Paper, 2001, s. 14.

Za: Wróbel, *Mierzenie efektywności...*, 2005, s. 105

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Rodzaje zastosowań wiedzy ewaluacyjnej

- **Konceptualne, pojęciowe, edukacyjne** - wiedza jaką przyswoiliśmy uzupełniła posiadaną już wiedzę, zmieniła postawę
- **Instrumentalne, techniczne, socjotechniczne** - wiedza jaką przyswoiliśmy wpłynęła na zmianę naszego działania
- **Symboliczne, strategiczne, pozorne** – powołanie się na wiedzę nie było związane ani ze zmianą postawy, ani też ze zmianą decyzji

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Jak zwiększyć szansę na zastosowanie wyników ewaluacji w polityce?

- Zidentyfikuj użytkowników badania z wyprzedzeniem
- Zidentyfikuj zmienne, które mogą oni zmienić w ramach swojej władzy
- Koncentruj badania na łatwo dostępnych zmiennych
- Włącz w proces badań potencjalnych użytkowników
- Ustanów więzi zaufania
- Demonstruj świadomość ograniczeń, które limitują opcje ich działania
- Dostarczaj praktycznych zaleceń
- Zapisz wyniki jasno i prosto
- Komunikuj wyniki osobiście

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dziękuję za uwagę!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

